

FM 2026/207-1

13. maj 2026

Aqqalu C. Jerimiassen

Atassut

Forslag til en forespørgselsdebat om, hvordan man kan arbejde for større økonomisk og demografisk lighed mellem kommunerne.

(Medlem af Inatsisartut Erik Jensen, Siumut)

Etableringen af storkommuner, centraliseringen af skatteforvaltningen, centraliseringen af sundhedsvæsenet, organiseringen af transporten osv. –

vores land har i de seneste 20 år måske mere end nogensinde før i historien været præget af centralisering.

Da selvstyret blev indført i 2009, blev der talt om en lys fremtid, om styrket medbestemmelse – uanset hvor i landet vi bor – og meget andet. Men hvor er vi i dag?

Flere af Atassuts tidligere folkevalgte – nogle nu for længst ude af politik – har gentagne gange kritiseret centraliseringspolitikken, dog uden at det for alvor er blevet taget til efterretning.

Storkommunerne er et tydeligt eksempel. Dengang blev det fremstillet, som om vi blot fulgte danske modeller, samtidig med at det blev præsenteret som en særlig grønlandsk løsning. Når man ser tilbage, virker det næsten ironisk. Og hvem var det egentlig, der dengang tydeligt forsvarede grønlandske interesser? Det var Atassut.

Efterhånden som centraliseringen i økonomi og administration er blevet stærkere, og flere funktioner løbende samles centralt, ser vi i dag en stigende utilfredshed i befolkningen – som også udnyttes politisk.

Samtidig flytter mange veluddannede til Nuuk, hvilket medfører affolkning i resten af kysten og gør det stadig sværere at besætte stillinger uden for hovedstaden.

Desværre må vi erkende, at der i dag nærmest er en fast "rute": fra mindre byer i nord til Ilulissat, derefter til Nuuk – og til sidst videre til Danmark.

Det er en bekymrende situation. Vi er nødt til at se kritisk på os selv og erkende, at det system, vi har opbygget, ikke i tilstrækkelig grad fungerer for hele samfundet.

Vores land er opdelt langs kysten, men befolkningen uden for de centrale områder føler sig i stigende grad tilsidesat. Hvis udviklingen fortsætter, kan vi om 30 år stå med måske under 10.000 mennesker bosat langs kysten.

Vi er nødt til at tage denne debat nu. Som samfund må vi gentænke vores struktur og skabe et system, der er bedre tilpasset vores befolkningsgrundlag.

Uddannelse er et tydeligt eksempel: Avannaata Kommunia har i dag ikke et gymnasium, selvom området samtidig er blandt de vigtigste økonomiske drivkræfter i landet.

Hvad er konsekvensen? En voksende følelse af uretfærdighed og marginalisering – en situation, som desværre er opstået gennem mange års politiske beslutninger.

Vi må lære af fortiden og skabe en klar strategi for fremtiden. Kommunestrukturen bør justeres, og vi skal sikre mere lige levevilkår i hele landet. Centraliseringen må balanceres med en mere målrettet udvikling langs kysten – gennem langsigtede planer, ikke blot for få år, men for årtier frem.

Det er også relevant at drøfte, om kommunernes samarbejdsformer kan forbedres som led i en ny struktur. Samtidig bør der udarbejdes en strategi for at gøre flere steder attraktive at bo i – i tæt samarbejde mellem naalakkersuisoq for området og kommunerne.

Arbejdsmarkedet er også centralt. For at sikre en mere balanceret økonomisk udvikling må vi finde løsninger på mangel på arbejdskraft i visse kommuner og styrke skatteindtægterne gennem øget erhvervsudvikling.

Som eksempel kan nævnes turismen: Ilulissat er allerede et af landets største turistcentre – så hvorfor foregår markedsføringen af Grønland ikke i højere grad derfra? Hvorfor overvejer man ikke, at Visit Greenland kunne have base i Ilulissat?

Hvis vi ønsker en mere balanceret økonomisk udvikling i hele landet, er vi nødt til at bringe sådanne spørgsmål frem i lyset.

Med disse bemærkninger takker Atassut for oplægget til debat og håber, at Naalakkersuisut vil tage forslaget videre.